

บทที่ ๕

สำนวนภาษาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

การศึกษาลักษณะสำนวนภาษาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้หมายถึงการศึกษาเรื่องลีลาของภาษา คำว่า ลีลา ตามคำศัพท์ภาษาอังกฤษคือ Style มีผู้อธิบายความหมายไว้ ดังเช่น กุหลาบ มัลลิกะมาส (มปป : ๕๕-๑๐๓) กล่าวถึงท่วงทำนองแต่ง (Style) สรุปได้ว่า ท่วงทำนองการเขียนหรือสไตล์ของผู้แต่งจะมีที่สังเกตได้ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การสรรคำใช้ ท่วงทำนองที่เกี่ยวกับโวหาร ท่วงทำนองที่เกี่ยวกับการสร้างประโยค ลักษณะร้อยกรอง ท่วงทำนองในการบรรยายและพรรณนาความ และหางเสียงของผู้แต่ง ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ ได้กำหนดความหมายของสำนวนภาษาเพื่อศึกษาข้อมูลภาษาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตามความหมายที่กุหลาบ มัลลิกะมาส ได้อธิบายไว้ข้างต้นดังนี้

สำนวนภาษาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หมายถึง ลีลาของภาษาในด้านการใช้คำ การสร้างประโยค การใช้สำนวนซึ่งในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้หมายถึงถ้อยคำที่มักปรากฏใช้ในบริบทของรัฐธรรมนูญซึ่งบางครั้งอาจจะแตกต่างจากภาษาที่ใช้เป็นปกติทั่วไป และการใช้ภาษาแบบต่าง ๆ ตามที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์พบว่าลักษณะสำนวนภาษาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มีลักษณะสำนวนภาษาที่เป็นทางการทั้งด้านการใช้คำและการสร้างประโยค ดังนี้

๕.๑ การใช้คำในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

การใช้คำที่เป็นคำสามัญทั่วไปจะเป็นคำที่มีลักษณะเป็นทางการ ส่วนการใช้คำราชาศัพท์มีที่น่าสนใจดังนี้

คำว่า ราชาศัพท์ พจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๔ : ๕๕๒) ให้ความหมายว่า น. คำเฉพาะใช้สำหรับเพ็ดทูลพระเจ้าแผ่นดินและเจ้านาย, ต่อมาหมายรวมถึงคำที่ใช้กับพระภิกษุสงฆ์ ข้าราชการ และสุภาพชนด้วย

นววรรณ พันธุมเมธา (๒๕๔๗: ๓๐๖) อธิบายความหมายว่า “คำศัพท์ที่ควรแก่พระเจ้าแผ่นดินและเจ้านาย อาจหมายรวมถึงคำที่ใช้แก่พระภิกษุสงฆ์ ข้าราชการ และสุภาพชนด้วย”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีการใช้คำราชาศัพท์ทั้งที่เป็นคำนามราชาศัพท์และคำกริยาราชศัพท์ดังนี้

๕.๑.๑ การใช้คำนามราชาศัพท์

คำนามราชาศัพท์ที่ปรากฏใช้ เช่น คำว่า พระราชธิดา พระรัชทายาท พระราชดำริ พระราชวินิจฉัย พระบรมราชโองการ พระนาม พระปรมาภิไธย พระราชมารดา พระราชหัตถเลขา พระราชอำนาจ

ตัวอย่าง

การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเทียบบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๕๖๗ เป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๒๒)

เมื่อมีพระราชดำริประการใด ให้คณะองคมนตรีจัดทำร่างกฎหมายเทียบบาลแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเทียบบาลเดิม ขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อมีพระราชวินิจฉัย

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๒๒)

๕.๑.๒ การใช้คำกริยาราชศัพท์

คำกริยาราชศัพท์ที่ปรากฏใช้มี ๒ ลักษณะ ลักษณะแรกคือ คำกริยาที่เป็นคำราชาศัพท์อยู่แล้ว ดังเช่น กราบบังคมทูล ถวาย ทูลเกล้าทูลกระหม่อม ประทับ โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทาน ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย เสด็จพระราชดำเนิน ลักษณะที่สองคือ คำกริยาสามัญที่ใช้หน่วยคำเติมหน้า “ทรง” ประกอบข้างหน้า เช่น ทรงเป็น ทรงใช้ ทรงดำรง ทรงไว้ ทรงเลือก ทรงแต่งตั้ง ทรงปรึกษา ทรงบริหาร ทรงเห็นชอบ ทรงตรา ทรงเรียกประชุม ทรงให้พ้น ทรงทำ

ตัวอย่าง

พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะสถาปนาฐานันดรศักดิ์และพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑)

ในเมื่อพระมหากษัตริย์จะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักร หรือจะทรงบริหารพระราชภาระไม่ได้ด้วยเหตุใดก็ตาม จะได้ทรงแต่งตั้งผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘)

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์พบว่าราชาศัพท์ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีลักษณะแตกต่างไปจากการใช้ราชาศัพท์ตามขนบอยู่บ้าง ดังตัวอย่างดังนี้

ตัวอย่าง

ในกรณีที่พ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภา เพื่อให้สมาชิกได้มาประชุมเป็นครั้งแรกแล้ว ไม่ปรากฏว่ามีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบให้ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีตามมาตรา ๒๐๒ วรรคสาม ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรนำความขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรงมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งบุคคลซึ่งได้รับคะแนนเสียงสูงสุดเป็นนายกรัฐมนตรี

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐๓)

ตามขนบราชาศัพท์ การใช้คำกริยา “เป็น” หรือ “มี” ที่มีคำนามราชาศัพท์ตามมา ไม่ต้องใช้คำว่า “ทรง” เช่น เป็นพระมหากษัตริย์ เป็นประมุขของชาติ เป็นพระราชโอรส เป็นพระราชทายาท มีพระบรมราชโองการ มีพระบรมราชวินิจฉัย มีพระราชกระแสรับสั่ง แต่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ใช้ว่า “ทรงมีพระบรมราชโองการ” อยู่ด้วย

๕.๒ การสร้างประโยคในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีลักษณะเด่นประการหนึ่งคือมี

ประโยคที่มีขนาดยาวมากปรากฏอยู่ ลักษณะนี้อาจเกิดจากกรณีที่ปรากฏหน่วยนามในประโยคนั้นเป็นจำนวนมาก หรือประโยคนั้น ๆ มีการเชื่อมความ หรือประโยคนั้นมีประโยคอื่น ๆ มาขยายความมาก ส่งผลให้เกิดกรณีเป็นปัญหาในการสื่อความ หรือตีความ ตามมา มีตัวอย่างดังนี้

ประโยคที่มีขนาดยาวที่มีหน่วยนามปรากฏอยู่รวมกันในประโยคเป็นจำนวนมาก

ตัวอย่าง

สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา มีอำนาจตราข้อบังคับการประชุมเกี่ยวกับการเลือกและการปฏิบัติหน้าที่ของประธานสภา รองประธานสภา เรื่องหรือกิจการอันเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสามัญแต่ละชุด การปฏิบัติหน้าที่และองค์ประชุมของคณะกรรมการ วิธีการประชุม การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ การเสนอญัตติ การปรึกษา การอภิปราย การลงมติ การบันทึกการลงมติ การเปิดเผยการลงมติ การตั้งกระทู้ถาม การเปิดอภิปรายทั่วไป การรักษาระเบียบและความเรียบร้อย ประมวลจริยธรรมของสมาชิกและกรรมการและกิจการอื่น เพื่อดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๑)

ตัวอย่างนี้มีหน่วยนามเรียงต่อเนื่องกันเป็นจำนวนมาก หน่วยนามบางหน่วยมีการขยายความปรากฏอยู่ด้วย ลักษณะเช่นนี้ทำให้ประโยคมีขนาดยาว

บางกรณีปรากฏเป็นประโยคที่มีลักษณะการเขียนแบบมีหัวข้อและมีการเรียงลำดับเลข ในส่วนหัวข้อและมีการเรียงลำดับเลขนั้นปรากฏเป็นหน่วยนามจำนวนมากเรียงต่อเนื่องกัน เช่น

ตัวอย่าง

ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับความช่วยเหลือการเงิน หมายความว่าถึงร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ต่อไปนี้

(๑) การตั้งขึ้น ยกเลิก ลด เปลี่ยนแปลง แก้ไข ผ่อน หรือวางระเบียบการบังคับอันเกี่ยวกับภาษีหรืออากร

(๒) การจัดสรร รับ รักษา หรือจ่ายเงินแผ่นดิน หรือการโอนงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน

(๓) การกู้เงิน การค้ำประกัน หรือการใช้เงินกู้

(๔) เงินตรา

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๑๖๕)

มีตัวอย่างประโยคที่มีลักษณะการเขียนแบบมีหัวข้อและมีการเรียงลำดับเลข ในส่วนหัวข้อ และมีการเรียงลำดับเลขนั้นปรากฏเป็นหน่วยงานที่เป็นนามวลีแปลงจำนวนมากเรียงต่อเนื่องกัน

ตัวอย่าง

ในกรณีต่อไปนี้ ให้รัฐสภาประชุมร่วมกัน

(๑) การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทน
พระองค์ตามมาตรา ๑๕

(๒) การปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภา
ตามมาตรา ๒๑

(๓) การรับทราบการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเทียบบาลว่าด้วยการ
สืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ ตามมาตรา ๒๒

(๔) การรับทราบหรือให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติตาม
มาตรา ๒๓

(๕) การพิจาราร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญใหม่ตามมาตรา ๕๔

(๖) การมีมติให้รัฐสภาพิจารณาเรื่องอื่นในสมัยประชุมสามัญนิติ
บัญญัติได้ตามมาตรา ๑๕๕

(๗) การให้ความเห็นชอบในการปิดสมัยประชุมตามมาตรา ๑๖๐

(๘) การเปิดประชุมรัฐสภาตามมาตรา ๑๖๑

(๙) การให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่าง
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๑๗๓

(๑๐) การให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไข
เพิ่มเติม ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญต่อไป
ตามมาตรา ๑๗๘ วรรคสอง

(๑๑) การตราข้อบังคับการประชุมรัฐสภาตามมาตรา ๑๕๔

(๑๒) การแถลงนโยบายตามมาตรา ๒๑๑

(๑๓) การเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา ๒๑๓

(๑๔) การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงครามตามมาตรา

๒๒๓

(๑๕) การให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาตามมาตรา ๒๒๔

(๑๖) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๓๑๓

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๑๕๓)

ตัวอย่างนี้เป็นกรณีที่ประโยชน์มีความยาวมากเพราะมีรายละเอียดมาก ปรากฏนามวลีแปลงเรียงต่อเนื่องกันมาก

ยังมีตัวอย่างหน่วยนามที่ปรากฏเรียงต่อกันมาก หน่วยนามที่ปรากฏในประโยชน์นั้นคือ หน่วยนามกลุ่มเดียวกัน หรือมีลักษณะเดียวกัน แต่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับนี้ กลับมีวิธีการเขียนที่ไม่เหมือนกัน ประโยคที่ปรากฏจึงเป็นประโยคที่มีขนาดยาว ดังเช่น

ตัวอย่าง ประโยคที่มีขนาดยาวเพราะใช้วิธีการเขียนให้มีหน่วยนามเรียงต่อกันมาก

ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๑๔๔)

ตัวอย่าง ประโยคที่มีขนาดยาวเพราะใช้วิธีการเขียนต่างไป กล่าวคือใช้วิธีการเขียนแบบมีหัวข้อและมีการเรียงลำดับเลข

ภายในสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้ดำเนินการตรา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จ

(๑) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

(๒) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๓) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๔) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

(๕) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๓๒๕)

นอกจากตัวอย่างดังกล่าวมา ยังปรากฏประโยชน์ที่มีขนาดยาวเพราะมีสาเหตุมาจากประโยชน์นั้น ๆ มีการเชื่อมความ และ/หรือขยายความ ปรากฏอยู่มาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กรณีประโยชน์นั้นมีรายละเอียดหลายประเด็นที่ต้องระบุทำให้มีการเชื่อมความมาก ตัวอย่าง

ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ถูกถอดถอนต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีการกระทำความผิดแล้วแต่กรณี

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕)

ตัวอย่าง

ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอ และในขั้นรับหลักการไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน แต่สภาผู้แทนราษฎรได้แก้ไขเพิ่มเติม และประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นว่าการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นทำให้มีลักษณะเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรสั่งระงับการพิจารณาไว้ก่อน..

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๑๗๑)

ตัวอย่างนี้เป็นกรณีที่ประโยชน์นั้นมีรายละเอียดหลายประเด็นที่ต้องระบุนำมาให้มีการ
เชื่อมความมาก

ตัวอย่าง ประโยคที่มีการขยายความมาก

ตัวอย่าง

ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างหน่วย
ราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่
ของรัฐที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐบาลกับเอกชน หรือระหว่าง
หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือ
เจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐบาลด้วยกัน ซึ่งเป็น
ข้อพิพาทอันเนื่องมาจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำที่หน่วยราชการ
หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ
นั้น ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย หรือเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำ
ที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือ
เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๒๗๖)

ตัวอย่างนี้เป็นที่หน่วยงาน คดี มีรายละเอียดที่ต้องระบุนำมาให้มีการขยายความมาก

ตัวอย่าง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง
กรรมการบริหารของพรรคการเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมืองตามจำนวนที่
กำหนดในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองซึ่งเห็นว่ามติหรือ
ข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นจะขัดต่อสถานะและ
การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือขัดหรือ
แย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมี
พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา
วินิจฉัย

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๔๗)

ตัวอย่างนี้เป็นที่หน่วยงาน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีรายละเอียดที่ต้องระบุนำทำให้มี
การขยายความมาก

ตัวอย่าง

ห้ามมิให้รัฐมนตรีผู้ขึ้นกระทำการใดอันมีลักษณะเป็นการเข้าไปบริหาร
หรือจัดการใด ๆ เกี่ยวกับหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าว

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๒๐๕)

ตัวอย่างนี้เป็นที่หน่วยงาน การใด มีรายละเอียดที่ต้องระบุนำทำให้มีการขยายความ

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์มีข้อสังเกตว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐
ปรากฏประโยคที่มีขนาดยาวเป็นจำนวนมากอาจเป็นเพราะรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีประโยคที่มีการ
ขยายความมากปรากฏอยู่มาก และหากนำเรื่องจำนวนความถี่และค่าร้อยละของโครงสร้างประโยค
ที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ตามที่ได้ศึกษาไว้ในบทที่ ๔ มาเทียบค่าด้วยจะพบว่าโครงสร้าง
ประโยคที่มีอนุประโยคไม่อิสระซึ่งก็คือประโยคที่มีการขยายความมากนั้นปรากฏเป็นจำนวนมาก
ที่สุดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับนี้ โครงสร้างประโยคที่มีอนุประโยคไม่อิสระมีค่า
ร้อยละเท่ากับ ๖๑.๕๗ ขณะที่โครงสร้างประโยคพื้นฐานมีค่าเพียง ๒๕.๖๘

มีตัวอย่างประโยคที่มีทั้งการขยายความ การเชื่อมความ และมีอนุประโยคเรียงต่อกัน
หลายอนุประโยคทำให้ประโยคมีความยาวมากที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๔๐

ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดที่
รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติหรือ
ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อ
พระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยตามมาตรา ๕๑ หรือร่างพระราชบัญญัติ
หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดที่รัฐสภาลงมติยืนยันตามมาตรา
๕๔ ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญนั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายอีกครั้งหนึ่ง

(๑) หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ให้เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๒)

ตัวอย่างนี้มีการขยายความที่หน่วยนามได้แก่ คือหน่วยนาม “ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใด” มีอนุประโยคว่า “ที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว” ขยายหน่วยนาม “ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใด” มีอนุประโยคว่า “ที่รัฐสภาลงมติยืนยันตามมาตรา ๕๔” ขยาย หน่วยกริยา “เห็น” มีอนุประโยค “ว่าร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้” ขยาย

นอกจากนี้ประโยคนี้ยังมีการเชื่อมความโดยปรากฏคำเชื่อม “หรือ” ในอนุประโยคเชื่อมความต่อเนื่องกัน และยังปรากฏอนุประโยคหลายอนุประโยคที่ปรากฏคำเชื่อมนำ เช่น ก่อนที่ หากหลายอนุประโยคเรียงต่อ ๆ กันทำให้ประโยคนี้มีขนาดยาวมาก

ประโยคที่มีขนาดยาวตามที่กล่าวมาเหล่านี้เป็นลักษณะเด่นทางภาษาประการหนึ่งของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ปรากฏประโยคที่มีขนาดยาวมากดังตัวอย่างที่ได้ยกไป เกิดจากทั้งกรณีที่มีประโยคนั้นๆ บรรจุหน่วยนามมาก มีการเชื่อมความมาก หรือมีการขยายความมากจนทำให้ผู้อ่านรัฐธรรมนูญอาจอ่านด้วยความลำบากหากไม่เข้าใจเรื่องลักษณะภาษาคีเพียงพอ

๕.๓ การใช้สำนวนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

ลักษณะการใช้สำนวนที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มีดังนี้

การใช้สำนวน “ชอบ” “มิชอบ” “ไม่ชอบ” “เป็นอัน...” “ตกไป” “ล่วงพ้น” “ก้าวล่วง” “ยก” “สิ้นผล” “เฉพาะตัว” “ผูกขาดตัดตอน”

การใช้สำนวน “ชอบ” “มิชอบ” “ไม่ชอบ” “เป็นอัน...” “ตกไป” “ล่วงพ้น” “ก้าวล่วง” “ยก” “สิ้นผล” “เฉพาะตัว” “ผูกขาดตัดตอน” ที่ใช้ในบริบทของรัฐธรรมนูญซึ่งแตกต่างจากภาษาที่ใช้เป็นปกติทั่วไป ปรากฏดังนี้

ตัวอย่าง

บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกัน โดยทางที่**ชอบ**ด้วยกฎหมาย

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๓๗)

ตัวอย่าง

จัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และพนักงานหรือลูกจ้างอื่นของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริตและ**ประพฤติมิชอบ** และเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๗๗)

ตัวอย่าง

เว้นแต่ในกรณีที่ออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งมาโดย**ไม่ชอบด้วยกฎหมาย** ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ให้คืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่ผู้นั้นได้รับมาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าว

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๘๗)

สำนวนว่า “ชอบ” ที่ปรากฏในบริบทที่ยกตัวอย่างมานี้มีความหมายในบริบทว่า ถูกต้อง มีความหมายเช่นที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานกล่าวไว้ กล่าวคือ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ (๒๕๔๖: ๓๕๐) ให้ความหมายคำว่า “ชอบ” ไว้ว่า “ก. พอใจ เช่น ชอบอ่านหนังสือ ชอบเที่ยว; ถูกต้อง เช่น คิดชอบ ชอบแล้ว; เหมาะ เช่น ชอบด้วยกาลเทศะ; ถูกใจ, ถูกกัน, เช่น เขาชอบกันมาก, บางทีใช้หมายความไปในเชิงรักใคร่ก็มี เช่น หนุ่มสาวชอบกัน; มีสิทธิ์ เช่น ชอบที่จะทำได้

การใช้สำนวน “ชอบ” “มิชอบ” “ไม่ชอบ” ที่ใช้ในบริบทเหล่านี้เป็นการใช้สำนวนในบริบทของกฎหมายที่เป็นรัฐธรรมนูญ และอาจปรากฏใช้แตกต่างจากภาษาที่ใช้เป็นปกติทั่วไป

การใช้สำนวนว่า“เป็นอัน...” ที่ปรากฏในบริบทรัฐธรรมนูญ และสำนวน “เป็นอัน..” + กริยาบางคำ มีตัวอย่างดังนี้

ตัวอย่าง

บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๖)

ตัวอย่าง

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติหรือข้อบังคับดังกล่าวขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้มติหรือข้อบังคับนั้นเป็นอันยกเลิกไป

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๔๗)

ตัวอย่าง

ถ้ารัฐสภามีมติไม่ให้ความเห็นชอบ ให้ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๑๗๓)

ตัวอย่างที่กล่าวมานี้เป็นตัวอย่างของการใช้สำนวน “เป็นอัน” เป็นการปรากฏใช้แตกต่างจากภาษาที่ใช้เป็นปกติทั่วไป และสำนวน “เป็นอัน...” ที่ปรากฏกับคำกริยาบางคำเช่น “เป็นอันตกไป” มีความหมายที่มีได้เกิดจากความหมายปกติของคำที่ประกอบอยู่

การใช้สำนวนอื่น ๆ ที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญ ยกตัวอย่างเช่น สำนวนว่า “ตกไป” “ล่วงพ้น” “ก้าวล่วง” “ยก” “สิ้นผล” “เฉพาะตัว” “ผูกขาดตัดตอน” ที่ใช้ในบริบทของรัฐธรรมนูญปรากฏดังนี้

ตัวอย่าง

ถ้าสภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติ หรือสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติแต่วุฒิสภาไม่อนุมัติและสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้นตกไป

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๘)

สำนวนว่า “ตกไป” ปทานุกรมศัพท์รัฐสภาและการเมืองไทย (คณิน บุญสุวรรณ, ๒๕๔๘: ๑๖๕) ให้ความหมายว่า อาการบ่งชี้ถึงการสิ้นสุด ยุติ หรือสิ้นสภาพไป ของกระบวนการหรือการกระทำใด ๆ ตามครรลองของระบบรัฐสภา รวมทั้งกระบวนการไต่สวนความผิดซึ่งผู้ดำรงตำแหน่ง ถูกกล่าวหาและยื่นถอดถอนตามรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติด้วย สิ่งที่จะตกไปตามกระบวนการทางรัฐสภาได้แก่ ญัตติ ร่างพระราชบัญญัติ คำแปรญัตติ และกระทู้ถาม หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการตกไปของกระบวนการหรือการกระทำดังกล่าวถูกกำหนดไว้ในข้อบังคับการประชุมสภาและรัฐธรรมนูญ ในขณะที่การตกไปของข้อกล่าวหาที่ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทำการไต่สวนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ถูกกล่าวหาและยื่นถอดถอนนั้นบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ... คำศัพท์ว่า “ตกไป” ดังกล่าวนี้นี้จึงใช้ในบริบทของรัฐธรรมนูญที่แตกต่างจากภาษาที่ใช้เป็นปกติทั่วไป

ตัวอย่าง

ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ต้องยับยั้งไว้ตามมาตรา ๑๑๕ นั้น สภาผู้แทนราษฎรจะยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ต่อเมื่อเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันได้ล่วงพ้นไปนับแต่วันที่วุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร สำหรับกรณีการยับยั้งตามมาตรา ๑๑๕ (๒) และนับแต่วันที่สภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย สำหรับกรณีการยับยั้งตามมาตรา ๑๑๕ (๓)

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๑๑๖)

สำนวนว่า “ล่วงพ้น” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ (๒๕๔๖: ๕๕๐) ให้ความหมาย “ล่วงพ้น” ว่า ก.ผ่านพ้น ลักษณะการปรากฏใช้ สำนวนว่า “ล่วงพ้น” ดังกล่าวนี้นี้ใช้ในบริบทของรัฐธรรมนูญที่แตกต่างจากภาษาที่ใช้เป็นปกติทั่วไป

ตัวอย่าง

การนั่งพิจารณาคดีของศาลต้องมีผู้พิพากษาหรือตุลาการครบองค์คณะ และผู้พิพากษาหรือตุลาการซึ่งมิได้นั่งพิจารณาคดีใด จะทำคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยคดีนั้นมิได้ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอันอันมิอาจก้าวล่วงได้

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๒๑๖)

สำนวนว่า “ก้าวล่วง” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ (๒๕๔๖: ๑๑๘)

ให้ความหมาย “ก้าวล่วง” ว่า ก.ละเมิด เช่นภิกษุก้าวล่วงสิกขาบท ลักษณะการปรากฏใช้ จำนวน ว่า “ก้าวล่วง” ดังกล่าวนี้ใช้ในบริบทของรัฐธรรมนูญที่แตกต่างจากภาษาที่ใช้เป็นปกติทั่วไป

ตัวอย่าง

ถ้าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ต้อง
ยับยั้งไว้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน สถาผู้แทนราษฎรอาจยกร่าง
พระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นขึ้นพิจารณาใหม่
ได้ทันที

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๑๗๖)

จำนวนว่า “ยก” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ (๒๕๔๖: ๘๕๑) ให้ความหมาย “ยก” ว่า ก.เอาขึ้นให้สูงจากที่เดิมทั้ง โดยตรงและ โดยปริยาย; เคลื่อนไป, พาขึ้นไป เช่น ยกทัพ ยกพวก; งัดเว้า, เพิกถอน, เช่นยกโทษ ยกภาษี ยกคำสั่ง; มอบ เช่น ยกลูกสาวให้ ยกสมบัติให้; อ่าง เช่น ยกตัวอย่าง ลักษณะการปรากฏใช้ จำนวนว่า “ยก” ดังกล่าวนี้ใช้ในความหมายที่แตกต่างจากที่ใช้ปกติทั่วไป หรือใช้ในความหมายที่มีได้เกิดจากความหมายปกติของคำที่ประกอบอยู่ ตามที่ปรากฏในบริบทของรัฐธรรมนูญกล่าวคือ มีความหมายในบริบทว่า นำมา (พิจารณา)

ตัวอย่าง

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามีการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติตาม
วรรคหก ให้การเสนอการแปรญัตติ หรือการกระทำดังกล่าวสิ้นสุดไป

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๑๘๐)

จำนวนว่า “สิ้นสุด ” เป็นคำศัพท์ที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ (๒๕๔๖) มิได้ให้ความหมายไว้ แต่ให้ความหมาย “สิ้น” (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๖: ๑๑๕๔) ว่า ก.หมด, จบ, เช่น กินอาหารมือนี่สิ้นเงินไป ๕๐๐ บาท สิ้นปีนี้เขาจะย้ายไปอยู่เชียงใหม่; ตาย เช่น พ่อแม่เขาสิ้นไปหมดแล้ว ลักษณะการปรากฏใช้ จำนวนว่า “สิ้นสุด” ดังกล่าวนี้ใช้ในความหมายที่แตกต่างจากที่ใช้ปกติทั่วไป หรือใช้ในความหมายที่มีได้เกิดจากความหมายปกติของคำที่ประกอบอยู่ ตามที่ปรากฏในบริบทของรัฐธรรมนูญกล่าวคือ มีความหมายในบริบทว่า ไม่เกิดผล

ตัวอย่าง

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๔๕)

สำนวนว่า “ผูกขาดตัดตอน” ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปรากฏในบริบทที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ และการรับสัมปทาน ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ (๒๕๔๖: ๗๔๑) ให้ความหมายเฉพาะคำว่า ผูกขาด มีความหมายว่า ก. สงวนไว้แต่ผู้เดียว ส่วนคำว่า ตัดตอน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ (๒๕๔๖: ๔๕๐) ให้ความหมายไว้ว่า ก. แบ่งหรือตัดเอาบางส่วน สำนวนว่า “ผูกขาดตัดตอน” น่าจะมีความหมายในบริบททั้งคำว่า ผูกขาด และคำว่าตัดตอน กล่าวคือ อาจมีความหมายว่า สงวนไว้แต่เพียงผู้เดียว หรือ แบ่งหรือตัดเอาบางส่วน

นอกจากสำนวนต่าง ๆ ที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ดังกล่าวมาแล้ว สำนวนที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๔๐ อีกลักษณะหนึ่ง คือ สำนวนที่ป้องกันการเสริมบทบัญญัติ ซึ่งสำนวนเหล่านี้มีความสำคัญมากดังที่ ศุภลักษณ์ พินิจภูวดล (๒๕๔๘: ๖๕-๖๖) กล่าวไว้ว่า

“เนื่องจากรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่กำหนดเนื้อหาสาระกฎเกณฑ์สำคัญที่ใช้เป็นหลักในการปกครองประเทศ และใช้เป็นแนวทางในการจัดทำกฎหมายในรูปแบบของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ เป็นกฎหมายที่กำหนดรายละเอียดหรือกฎหมายที่ขยายความหลักการของรัฐธรรมนูญที่ไม่อาจเขียนในรายละเอียดในรัฐธรรมนูญ ดังนั้นจึงได้กำหนดข้อความที่ให้มีการกำหนดเนื้อหาขยายความหรือเนื้อหารายละเอียดว่า “ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” “เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

สำนวนที่บ่งการเสริมบทบัญญัติ เช่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ “ตามที่กฎหมายบัญญัติ”^๑ “ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย” “ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ” มีตัวอย่าง ดังนี้
ตัวอย่าง

สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่อง ในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของคน ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๕๖)

ตัวอย่าง

สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๕๗)

นอกจากการใช้ว่า “(ทั้งนี้) ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ยังปรากฏใช้ว่า “ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย” อีกด้วย มีตัวอย่างดังนี้

ตัวอย่าง

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕)

^๑ ผู้เขียนวิทยานิพนธ์นับจำนวนการใช้สำนวนบ่งการเสริมบทบัญญัติโดยใช้โปรแกรมMicrosoft Word ๒๐๐๓ ในการนับจำนวนพบว่า

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีการใช้ดังนี้

“ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ปรากฏใช้ ๗๕ ข้อมูล

“ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย” ปรากฏใช้ ๑๕ ข้อมูล

“ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ” ปรากฏใช้ ๓ ข้อมูล

และเมื่อเทียบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับอื่น ๆ ที่พบว่ามีสำนวนอื่น ๆ ปรากฏใช้ด้วยแต่ไม่ปรากฏใช้ในฉบับนี้ เช่น

“ตามเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติ” ไม่ปรากฏใช้ และ “ตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย” ไม่ปรากฏใช้

ลักษณะการปรากฏ “ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย” มักปรากฏในปริบท “โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย”

ตัวอย่าง

บุคคลใดได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือแก่ร่างกายหรือจิตใจเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น และไม่มีโอกาสได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่น บุคคลนั้นหรือทายาทย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๒๔๕)

ลักษณะการปรากฏ “ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ” มักปรากฏในปริบท “มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ”

ลักษณะการใช้สำนวนกลุ่ม “ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ” ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้นิยมใช้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้มากกว่า “ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย” และ “ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ” และปรากฏในปริบทที่หลากหลายกว่าสองลักษณะหลัง จากการศึกษาข้อมูลพบว่าอาจกล่าวได้ว่าลักษณะการใช้สำนวนที่บ่งการเสริมบทบัญญัติ “ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ” ดังกล่าวนี้อาจปรากฏอย่างสม่ำเสมอมากกว่าอีก ๒ ลักษณะ

สำนวนบ่งการเสริมบทบัญญัติ “ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ” หรือ “เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ” นี้ สุกลักษณ์ พินิจกุล (๒๕๔๘: ๑๒๕) อธิบายความหมายไว้ว่า “หมายถึงความถึง กฎหมายที่ขยายความ หรือกฎหมายที่กำหนดรายละเอียดที่ออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติภายใต้เหตุผลที่ว่าสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองและคุ้มครองแก่ประชาชนได้รับการกำหนดเป็นหลักการทั่วไปในรัฐธรรมนูญ” สำนวนบ่งการเสริมบทบัญญัติจึง เป็นสำนวนที่มีความสำคัญในด้านที่รัฐธรรมนูญบ่งการเสริมบทบัญญัติทำให้รัฐดำเนินการตรากฎหมายลูกมาบังคับใช้

การตรากฎหมายลูกมาบังคับใช้นั้นมีความสัมพันธ์กับตัวบทรัฐธรรมนูญอย่างมาก ดังที่ในคำปรารภของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เขียนไว้ว่า

“รัฐธรรมนูญจะต้องกำหนดคกฏเกณฑ์สำคัญที่กระจ่ายแจ้งชัดเจนสามารถ

ใช้เป็นหลักในการปกครองประเทศ และเป็นแนวทางในการจัดทำกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่นซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญได้” (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ : หน้าคำปรารภ)

ประเด็นดังกล่าวนี้ ศุภลักษณ์ พินิจภูวดล(๒๕๔๘: ๔๘-๔๙) ได้อธิบายเพิ่มเติมข้อความข้างต้นนี้ว่า

“ข้อความนี้ได้แสดงให้เห็นปรากฏถึงเหตุผล และความจำเป็นในด้านเนื้อหาสาระของบทบัญญัติที่มีอาจกำหนดไว้อย่างละเอียดในรัฐธรรมนูญได้อย่างชัดเจน และทำให้เห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสำคัญที่ไม่ควรมีเนื้อหาสาระยืดยาวเกินความจำเป็น...จึงทำให้มีการบรรจุเฉพาะเนื้อความที่เป็นกฎเกณฑ์สำคัญที่กระจำจ้ง ชัดเจน สามารถใช้เป็นหลักในการปกครองประเทศ ในส่วนของบทบัญญัติที่เป็นรายละเอียดของเนื้อหาให้บัญญัติไว้ในรูปแบบของกฎหมายขยายความ ได้แก่ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่นที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้...แต่ต้องยอมรับว่า การบัญญัติเนื้อความที่กระจำจ้งชัดเจนไม่อาจทำได้ง่ายนักจึงต้องมีการออกกฎเกณฑ์พิเศษขยายความหรือเสริมบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ยังผลให้มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่ว่า “ทั้งนี้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ” หรือ “เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ” เพื่อให้มีการออกกฎหมายในรูปแบบของพระราชบัญญัตินั่นเอง ขณะเดียวกันได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญให้มีการออกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายขยายความ”

ด้วยเหตุผลดังที่ศุภลักษณ์ พินิจภูวดล กล่าวไว้ทำให้มีการใช้สำนวนบ่งการเสริมบทบัญญัติในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญอยู่เป็นจำนวนไม่น้อยในข้อมูลรัฐธรรมนูญ

๕.๔ การใช้ภาษาเพื่เน้นย้ำความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ปรากฏประโยคที่มีการใช้ภาษาเพื่เน้นย้ำความ มีตัวอย่างดังนี้

ตัวอย่าง

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗)

ตัวอย่างนี้มีการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำความ กล่าวคือ ใช้ว่า “การทั่วไป” และยังมีส่วนของประโยคที่เน้นย้ำความต่อเนื่องอีกว่า “ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง” ซึ่งหากพิจารณาความหมายของ “ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง” จะพบว่า มีความหมายทำนองเดียวกับ ถ้อยคำว่า “การทั่วไป”

ตัวอย่าง

ในกรณีที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งไว้และเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อไปตามวรรคหนึ่งไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวไปพลางก่อน

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕)

ตัวอย่างนี้มีการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำความ กล่าวคือ ใช้ว่า “ไปพลางก่อน” ตามหลังประโยคที่ครบความอยู่แล้ว คือประโยคที่ว่า “ในกรณีที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งไว้และเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อไปตามวรรคหนึ่งไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราว” การเติม “ไปพลางก่อน” จึงเป็นการเพิ่มถ้อยคำในประโยคใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำความ

ตัวอย่าง

การดำเนินการตามวรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะอื่น รวมทั้งการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๕๐)

ตัวอย่างนี้มีการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำความ กล่าวคือ ใช้ว่า “ระดับชาติและระดับท้องถิ่น” กรณีนี้ผู้ร่างรัฐธรรมนูญอาจใช้คำที่สามารถสื่อความหมายรวมคำทั้งสองได้ เช่น อาจใช้ว่า “ทุกระดับ” หรือ ตัดถ้อยคำว่า “ในระดับชาติและระดับท้องถิ่น” ออก เนื่องจากถ้อยคำว่า “ประชาชน” รวมความหมายของคนทุกระดับอยู่แล้ว

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคสองเป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ให้ประธานคณะกรรมการแจ้งให้รัฐมนตรีซึ่งบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลหน่วยงานที่บุคคลนั้นสังกัดทราบและมีคำสั่งให้บุคคลนั้นดำเนินการตามวรรคสอง เว้นแต่เป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน ให้ถือว่าเป็นเหตุยกเว้นการปฏิบัติตามวรรคสอง (รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๕)

ตัวอย่างนี้มีการใช้การใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำความ กล่าวคือ ใช้ทั้ง “เว้นแต่” และ “ยกเว้น”

การใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำความยังมีกรณีที่ต้องการเน้นเรื่องกล่าวถึงก่อนอื่น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

บทบัญญัติว่าด้วยความคุ้มกันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๑๖๖ และมาตรา ๑๖๗ มิให้นำมาใช้บังคับกับการพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๓๑๐)

ตัวอย่างนี้มีการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำความกรณีที่ต้องการเน้นเรื่องที่ต้องการกล่าวถึงก่อนอื่น นำหน้าประโยค

ตัวอย่าง

บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๔๓)

ตัวอย่างนี้มีการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำที่มีคำที่แสดงความหมายเน้นย้ำความ คือ คำว่า ย่อมปรากฏอยู่

ตัวอย่าง

พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ ย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นภายใต้ข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญ โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าของกิจการนั้น แต่ต้องไม่ขัดต่อจรรยาบรรณแห่งการประกอบวิชาชีพ

ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ในกิจการวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ ย่อมมีเสรีภาพเช่นเดียวกับพนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนตามวรรคหนึ่ง

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๔๑)

ตัวอย่างนี้การใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำความมีลักษณะการเน้นประเด็นที่แตกต่างให้เด่นชัด การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐)

ตัวอย่างนี้การใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำความที่เน้นกรรมของประโยคจึงปรากฏกรรมนำหน้า

๕.๕ การใช้ภาษาเพื่อเสนอข้อเท็จจริงในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

การใช้ภาษาเพื่อเสนอข้อเท็จจริงที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ข้อเท็จจริงเหล่านี้เป็นข้อเท็จจริงที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่งหากไม่มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ หรือยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับนี้ข้อเท็จจริงเหล่านี้จะดำรงสภาพความเป็นข้อเท็จจริงซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขมิได้ มีตัวอย่างดังนี้

ตัวอย่าง

ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๒)

ตัวอย่าง

บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็น
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

- (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง
- (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เว้นแต่เคยเป็น
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา
- (๔) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียว
นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน
- (๕) ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งต้องมีลักษณะอย่างใดอย่าง
หนึ่งดังต่อไปนี้ ด้วย คือ

- (ก) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้ว
เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง
- (ข) เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง
หรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในจังหวัดนั้น
- (ค) เป็นบุคคลซึ่งเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง
- (ง) เคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง
เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสองปีการศึกษา
- (จ) เคยรับราชการหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่
สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสองปี

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗)

ข้อเท็จจริงเหล่านี้กำหนดหรือบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

นอกจากนี้ข้อเท็จจริงที่กำหนดหรือบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแล้วยังมีข้อเท็จจริงที่บ่งว่า
เป็น ข้อปฏิบัติด้วย ดังเช่น

ตัวอย่าง

พระมหากษัตริย์ทรงเลือกและทรงแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธาน
องคมนตรีคนหนึ่งและองคมนตรีอื่นอีกไม่เกินสิบแปดคนประกอบเป็นคณะ
องคมนตรี

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๑๒)

ตัวอย่าง

คณะองคมนตรีมีหน้าที่ถวายความเห็นต่อพระมหากษัตริย์ในพระราช
กรณียกิจทั้งปวงที่พระมหากษัตริย์ทรงปรึกษา และมีหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติใน
รัฐธรรมนูญนี้

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๑๒)

ข้อเท็จจริงบางข้อมูลอาจมีการให้เหตุผลประกอบด้วย ตัวอย่างเช่น

ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้รับความ
เห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อม
ถวายภายในยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญนั้นจากรัฐสภา เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๒๓)

ตัวอย่าง

เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน
เพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๕)

ตัวอย่างนี้เป็นกรณีการใช้ภาษาเพื่อเสนอข้อเท็จจริง โดยมีการแสดงเหตุผลประกอบด้วย

ข้อเท็จจริงเหล่านี้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่งหากไม่มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ หรือยกเลิก
รัฐธรรมนูญฉบับนี้ข้อเท็จจริงเหล่านี้จะดำรงความเป็นข้อเท็จจริงที่เปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขมิได้

นอกจากการศึกษาดังที่กล่าวมา ยังมีข้อมูลกลุ่มหนึ่งที่สื่อความหมายอีกลักษณะที่ต่างไป
กล่าวคือ มีการใช้ภาษาที่มีความหมายเป็นนามธรรม คำว่า นามธรรม พจนานุกรมฉบับ

ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒(๒๕๔๖ : ๕๗๖) ให้ความหมายว่า น. สิ่งที่ไม่มีรูป คือ รู้ไม่ได้ ทาง ตา หู จมูก ลิ้น กาย รู้ได้เฉพาะทางใจเท่านั้น ดังนั้นการใช้ภาษาที่สื่อความหมายเป็นนามธรรมจึงหมายถึงการใช้ภาษาที่ให้ความหมายหมายถึงสิ่งที่ไม่มีรูป หรือมีอวัยวะบุคลิกณะหรือวิธีการหรือการกระทำที่แน่ชัดที่สามารถปฏิบัติหรืออ้างเป็นหลักฐานยืนยันได้ หรือสื่อความหมายให้รู้ได้เฉพาะทางใจ หรือทางความคิด มีตัวอย่างเช่น

ตัวอย่าง

การดำเนินการตามพรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชน ในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะอื่น รวมทั้งการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๔๐)

ตัวอย่างนี้ปรากฏการใช้คำที่มีความหมายเป็นนามธรรมเป็นจำนวนมาก

ตัวอย่าง

ในเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้วินิจฉัยกรณีนั้นไปตาม ประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๗)

คำว่า ประเพณีมีความหมายเป็นนามธรรม

ตัวอย่าง

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดใดไม่เป็นไปตาม มาตรา ๒๑๘ วรรคหนึ่ง ให้พระราชกำหนดนั้นไม่มีผลบังคับมาแต่ต้น

(รธน ๒๕๔๐

มาตรา ๒๑๘)

เมื่ออ่านตัวอย่างนี้แล้วจะเห็นได้ว่า ถ้อยคำว่า “ไม่มีผลบังคับมาแต่ต้น” สื่อความให้เข้าใจได้ยาก เมื่อผู้เขียนวิทยานิพนธ์กลับไปอ่านมาตรา ๒๑๘ วรรคหนึ่งซึ่งมีความว่า

“ในกรณีเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความ

ปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้”

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๘)

แม้ว่าจะอ่านประโยคที่ปรากฏในวรรคหนึ่งแล้วแต่ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ยังพบว่าทั้งสองประโยคที่กล่าวมาทั้งหมดในตัวอย่างนี้เป็นตัวอย่างที่ผู้อ่านทั่วไปจะอ่านเพื่อทำความเข้าใจความหมายของประโยคได้ยาก เพราะ “ไม่มีผลบังคับมาแต่ต้น” ไม่อาจตีความได้อย่างชัดเจนว่าคือเมื่อใด และยิ่งเมื่ออ่านเนื้อหาวรรคที่นำมาก่อนแล้ว ยิ่งพบว่ามิตักษณภาษาความหมายที่เป็นนามธรรมจำนวนมาก เช่น “เพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ ” หรือมีการใช้คำที่ปรากฏใช้เฉพาะในรัฐธรรมนูญ เช่น “ป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ” “ไม่มีผลบังคับมาแต่ต้น” แล้วอาจก่อให้เกิดการสื่อความไม่ชัดเจน หรืออาจไม่สามารถสื่อความได้

๕.๖ การใช้ภาษาเพื่อแสดงการสั่งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ลักษณะการใช้ภาษาเพื่อแสดงการสั่งที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญเป็นลักษณะการบังคับเพื่อให้ปฏิบัติมีหลายลักษณะ ดังนี้ การสั่งให้ปฏิบัติ การสั่งที่ระบุนุกรณี การสั่งที่ระบุเงื่อนไข การสั่งที่ระบุเวลา การสั่งห้าม และการสั่งที่ระบุหลายลักษณะ แต่ละลักษณะมีตัวอย่างดังนี้

การสั่งให้ปฏิบัติ

กรณีการสั่งให้ปฏิบัติ อาจแสดงการสั่งโดยการใช้คำแสดงทัศนภาวะ เช่น “ต้อง” หรือการสั่งโดยการใช้กริยาแสดงการสั่งต่างๆ เช่น “ให้...” “ให้เป็นไป” ในประโยคที่ได้เรียบเรียง ดังนี้

กรณีการสั่งโดยการใช้คำแสดงทัศนภาวะ เช่น “ต้อง” เช่น

ตัวอย่าง

รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราชและบูรณภาพแห่งอาณาเขต

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๓๑)

เช่น “ต้อง” หรือการสั่งโดยการใช้กริยาแสดงการสั่งต่างๆ เช่น “ให้...” “ให้เป็นไป” ใน ประโยคที่ได้ยกตัวอย่างจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

การสั่งที่ระบุงรณิ

การใช้ภาษาเพื่อแสดงการสั่งที่ระบุงรณิมักปรากฏ “ในกรณิที่ ในกรณินี้ ภายใต้งบังคับ” เป็นต้นนำหน้าประโยคเพื่อเป็นการระบุงรณิของเรื่องที่สมมติขึ้น หรือเรื่องที่ยังมิได้เกิดขึ้นจริง เพื่อสั่งให้ปฏิบัติหากเกิดเรื่องตามที่สมมติขึ้น มีตัวอย่างดังนี้

ตัวอย่าง

ในกรณิที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตามมาตรา ๑๘ หรือในกรณิที่พระมหากษัตริย์ไม่สามารถทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เพราะยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะหรือเพราะเหตุอื่น ให้คณะองคมนตรีเสนอชื่อผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งสมควรดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘)

ตัวอย่าง

ในกรณินี้ ให้เสนอชื่อผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งต่อประธานวุฒิสภา เป็นจำนวนสองเท่าของผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่ง

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๑๔๓)

ตัวอย่าง

ภายใต้งบังคับมาตรา ๑๑๕ (๑) ในกรณิที่มีเหตุใด ๆ ทำให้ในระหว่างอายุของสภาผู้แทนราษฎรมีสมาชิกซึ่งได้รับเลือกตั้งจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อมีจำนวนไม่ถึงหนึ่งร้อยคน ให้สมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อประกอบด้วยสมาชิกเท่าที่มีอยู่

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๑)

ตัวอย่างที่กล่าวมานี้คือการใช้ภาษาเพื่อแสดงการสั่งที่ระบุงรณิซึ่งมักปรากฏ “ในกรณิที่ ในกรณินี้ ภายใต้งบังคับ ” นำหน้ากรณิต่างๆ ที่สื่อความว่ามีกรณิเฉพาะกรณิของเรื่องที่สมมติ เหตุการณ์ไว้ขึ้นและปรากฏการสั่งซึ่งเห็นได้จากประโยคที่ปรากฏใช้กริยา “ให้” ดังตัวอย่าง

การสั่งที่ระบุเงื่อนไข

การใช้ภาษาเพื่อแสดงการสั่งที่ระบุเงื่อนไขจะปรากฏการใช้คำเชื่อมแสดงเงื่อนไขต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น ถ้า หาก ถ้าหากว่า ก็ต่อเมื่อ ในเมื่อ เว้นแต่ ก็แต่โดย ฯลฯ นำหน้าส่วนของประโยคที่แสดงเงื่อนไขที่กำหนด การสั่งที่ระบุเงื่อนไขเป็นการสมมติเหตุการณ์ที่ยังมิได้เกิดขึ้น เช่นเดียวกับการสั่งที่ระบุกรณีเช่นกัน มีตัวอย่างการใช้ภาษาเพื่อแสดงการสั่งตามเงื่อนไขที่กำหนด ดังนี้

ตัวอย่าง

ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๑๕๖)

ตัวอย่าง

แต่ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอได้ก็ต่อเมื่อมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรี

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๑๖๕)

ตัวอย่างเหล่านี้แสดงการใช้ภาษาเพื่อแสดงการสั่งที่ระบุเงื่อนไขซึ่งในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ปรากฏการใช้คำเชื่อมแสดงเงื่อนไขต่างๆ เช่น ถ้า หาก ถ้าหากว่า ก็ต่อเมื่อ ในเมื่อ เว้นแต่ ก็แต่ โดย นำหน้าส่วนของประโยคที่แสดงเงื่อนไขที่สมมติเหตุการณ์ขึ้น และปรากฏการสั่งซึ่งเห็นได้จากประโยคที่ปรากฏใช้กริยา “ให้” ดังตัวอย่าง

การสั่งที่ระบุเวลา

การใช้ภาษาเพื่อแสดงการสั่งที่ระบุเวลามักปรากฏคำเชื่อมบอกเวลา ยกตัวอย่างเช่น เมื่อ ในระหว่างที่ เป็นต้น ในประโยคที่แสดงการสั่งที่ระบุเวลานี้เป็นการสมมติเหตุการณ์ที่ยังมิได้เกิดขึ้นเช่นเดียวกับการใช้ภาษาที่ระบุกรณี หรือระบุเงื่อนไข เช่นกัน มีตัวอย่างการใช้ภาษาเพื่อแสดงการสั่งที่ระบุเวลา ดังนี้

ตัวอย่าง

เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้ประธานรัฐสภาประกาศในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ แต่งตั้งผู้นั้นเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๑๕)

ตัวอย่าง

ในระหว่างที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามวรรคหนึ่ง หรือในระหว่างที่ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามวรรคสอง ประธานองคมนตรีจะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นประธานองคมนตรีมิได้

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐)

การสื่อสาระเพื่อแสดงการสั่งที่ระบุเวลาดังตัวอย่างที่กล่าวมาปรากฏคำเชื่อมบอกเวลาดังเช่น เมื่อ ในระหว่างที่ ก่อน ฯลฯ ในประโยคที่แสดงการสั่งที่ระบุเวลา เป็นการสมมติเหตุการณ์ที่ยังมิได้เกิดขึ้นเช่นเดียวกัน

การสั่งห้าม

การใช้ภาษาเพื่อแสดงการสั่งห้ามมักปรากฏใช้คำปฏิเสธ มิ ไม่ ในรูปแบบต่าง ๆ มีทั้งกรณีการสั่งห้ามมิให้ปฏิบัติ หรือการระบุดุณสมบัติของบุคคลที่จะไปดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ดังเช่นกรณีการใช้คำปฏิเสธ มิ หรือ มิ + กริยาต่าง ๆ เช่น

ตัวอย่าง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้อง

ไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๐)

ตัวอย่างนี้มีการใช้ภาษาเพื่อแสดงการสั่งห้ามเพื่อระบุดุณสมบัติของผู้ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยการใช้คำปฏิเสธ มิ + กริยาต่าง ๆ

ตัวอย่าง

การลงมติในกรณีเช่นว่านี้ มิให้กระทำในวันเดียวกับวันที่การอภิปรายสิ้นสุด

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๕)

ตัวอย่างนี้เป็นกรณีการสั่งห้ามมิให้ปฏิบัติ โดยการใช้คำปฏิเสธ มิ + กริยาต่าง ๆ

กรณีการสั่งห้ามที่มีลักษณะ “เรื่องที่สั่งโดยใช้กริยาต่าง ๆ + มิได้” เช่น
ตัวอย่าง

ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๘)

ตัวอย่างนี้เป็นกรณีการสั่งห้ามมิให้ปฏิบัติที่มีลักษณะ “เรื่องที่สั่งโดยใช้กริยาต่าง ๆ + มิได้”

กรณีการสั่งห้ามที่ใช้กริยา “ห้ามมิให้” เช่น

ตัวอย่าง

ห้ามมิให้รัฐมนตรีผู้นั้นกระทำการใดอันมีลักษณะเป็นการเข้าไปบริหารหรือจัดการใด ๆ เกี่ยวกับหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าว

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๒๐๕)

ตัวอย่างนี้เป็นกรณีการสั่งห้ามมิให้ปฏิบัติโดยการใช้กริยา “ห้ามมิให้”

การใช้ภาษาเพื่อแสดงการสั่งห้ามมักปรากฏใช้คำปฏิเสธ มิ ไม่ ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การใช้คำปฏิเสธ ไม่ หรือ มิ + กริยาต่าง ๆ การสั่งห้ามที่มีลักษณะ “เรื่องที่สั่งโดยใช้กริยาต่าง ๆ + มิได้” การสั่งห้ามที่ใช้กริยา “ห้ามมิให้” ดังตัวอย่างที่กล่าวมานี้

การสั่งที่ระบุหลายลักษณะ

การใช้ภาษาเพื่อแสดงการสั่งที่ระบุหลายลักษณะ มีลักษณะเช่นเดียวกับการสั่งหรือสั่งห้าม โดยอาจมีการระบุกรณี เงื่อนไข เวลา หรือสั่งห้าม หรืออื่น ๆ หลายลักษณะในประโยคมีตัวอย่างดังนี้

กรณีการสั่งที่ปรากฏคำแสดงทัศนภาวะ “ต้อง” และระบุกรณี และระบุเงื่อนไขการยกเว้น
ตัวอย่าง

ในกรณีเช่นนี้ต้องตั้งงบประมาณรายจ่ายชดใช้ในพระราชบัญญัติโอน

งบประมาณรายจ่าย พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม หรือ
พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณถัดไป หรือเว้นแต่เป็น
กรณีตามมาตรา ๒๓๐ วรรคสอง

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๑)

กรณีการสั่งที่ปรากฏคำปฏิเสธ ไม่น่า หรือ มิ + กริยาต่าง ๆ และระบุเงื่อนไขการยกเว้น เช่น
ตัวอย่าง

บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้
อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๓๒)

ตัวอย่างนี้เป็นกรณีการสั่งที่ปรากฏคำปฏิเสธ ไม่น่า หรือ มิ + กริยาต่าง ๆ และระบุเงื่อนไข
การยกเว้น

กรณีการสั่งห้ามที่ระบุกรณีด้วย เช่น

ตัวอย่าง

การลงมติในกรณีเช่นว่านี้ มิให้กระทำในวันเดียวกับวันที่การอภิปราย
สิ้นสุด

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๕)

ตัวอย่างนี้เป็นกรณีการสั่งห้ามที่ระบุกรณีด้วย

กรณีการสั่งห้ามที่มีลักษณะ “เรื่องที่สั่ง + กริยาต่าง ๆ + มิได้ + ระบุเงื่อนไขการยกเว้น”

ตัวอย่าง

การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำ
มิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่
รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๒๘)

ตัวอย่างนี้เป็นกรณีการสั่งห้ามที่มีลักษณะ “เรื่องที่สั่ง + กริยาต่าง ๆ + มิได้ + ระบุเงื่อนไขการยกเว้น”

กรณีการสั่งห้ามที่มีลักษณะ “เรื่องที่สั่ง + การใช้กริยา“ห้ามมิให้” + ข้อยกเว้น ”

ตัวอย่าง

บัญชีของผู้ดำรงตำแหน่งอื่นห้ามมิให้เปิดเผยแก่ผู้ใด เว้นแต่การเปิดเผยดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาพิพากษาคดีหรือการวินิจฉัยชี้ขาด และได้รับการร้องขอจากศาลหรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕๓)

ตัวอย่างนี้เป็นกรณีการสั่งห้ามที่มีลักษณะ “เรื่องที่สั่ง + การใช้กริยา“ห้ามมิให้” + ข้อยกเว้น ”

กรณีการสั่งที่ระบุทั้งกรณี เงื่อนไข และระบุงการให้เลือก

ตัวอย่าง

ในกรณีที่วุฒิสภาเลือกบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) โดยได้รับความยินยอมของผู้นั้น ผู้ได้รับเลือกจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อผู้นั้นได้ลาออกจากตำแหน่งตาม (๑) (๒) หรือ (๓) หรือแสดงให้เป็นที่เชื่อได้ว่าตนได้เลิกประกอบวิชาชีพอิสระดังกล่าวแล้ว ซึ่งต้องกระทำภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือก

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๑๑๕)

ตัวอย่างนี้เป็นกรณีการสั่งที่ระบุทั้งกรณี เงื่อนไข และระบุงการให้เลือก

กรณีการใช้ภาษาเพื่อแสดงการสั่งโดยมีการแสดงเหตุผลประกอบด้วย

ตัวอย่าง

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่อง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๓๐)

ตัวอย่างนี้เป็นกรณีการใช้ภาษาเพื่อแสดงการสั่ง โดยมีการแสดงเหตุผลประกอบด้วย

กรณีการใช้ภาษาเพื่อแสดงการสั่ง โดยมีเหตุผลประกอบบางข้อมูลที่มีรายละเอียดเพิ่มขึ้น คือ เช่น มีการระบุข้อยกเว้น ระบุกรณี ระบุเวลา ทำให้เกิดลักษณะการสั่งที่แสดงเหตุผลที่สั่ง และมีการระบุอื่น ๆ ด้วย ตัวอย่างเช่น

กรณีการสั่งที่มีการระบุทั้งข้อยกเว้น ระบุกรณีโดยมีการแสดงเหตุผลประกอบด้วย
ตัวอย่าง

เว้นแต่ในกรณีที่ออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งมาโดย
ไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ให้คืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทน
อย่างอื่นที่ผู้นั้นได้รับมาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าว

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๙๗)

ตัวอย่างนี้เป็นกรณีการสั่งที่มีการระบุทั้งข้อยกเว้น ระบุกรณีโดยมีการแสดงเหตุผล
ประกอบด้วย

กรณีการสั่งที่มีการระบุทั้งเวลาโดยมีการแสดงเหตุผลประกอบด้วย
ตัวอย่าง

เมื่อทรงเห็นชอบและทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว ให้ประธานองคมนตรี
ดำเนินการแจ้งประธานรัฐสภาเพื่อให้ประธานรัฐสภาแจ้งให้รัฐสภาทราบ

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๒๒)

ตัวอย่างนี้เป็นกรณีการสั่งที่มีการระบุทั้งเวลาโดยมีการแสดงเหตุผลประกอบด้วย

กรณีการสั่งห้ามที่มีการระบุทั้งข้อยกเว้น กรณีเฉพาะ โดยมีการแสดงเหตุผลประกอบด้วย
ตัวอย่าง

การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำ
มิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่
รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕)

การสั่งที่ระบุหลายลักษณะ มีลักษณะเช่นเดียวกับการสั่งหรือสั่งห้าม โดยอาจมีการระบุกรณี เงื่อนไข เวลา หรือสั่งห้าม หรืออื่น ๆ หลายลักษณะในประโยค ดังตัวอย่างที่กล่าวมา

๕.๗ การใช้ภาษาเพื่อนำเสนอเนื้อหาความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

เมื่อศึกษาข้อมูลในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้ว พบว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีลักษณะการนำเสนอเนื้อหาที่จำแนกกลุ่มได้ ๒ ลักษณะ ลักษณะแรก คือ นำเสนอเนื้อหาเรียงลำดับเนื้อหาเป็นประโยคเดียว และเป็นประโยคที่เรียงต่อเนื่องกัน และอีกลักษณะคือ นำเสนอเนื้อหาเป็นหัวข้อและเรียงลำดับเลข ทั้งสองลักษณะมีตัวอย่างดังนี้

๕.๗.๑ นำเสนอเนื้อหาเรียงลำดับความเป็นประโยคเดียวและเป็นประโยคที่เรียงต่อเนื่องกัน

มีตัวอย่างดังนี้

การนำเสนอเนื้อหาเป็นประโยคเดียวในมาตราเดียว เช่น

ตัวอย่าง

ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๒)

ตัวอย่าง

บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๖๗)

ตัวอย่างทั้งสองนี้มีการนำเสนอเนื้อหาเพียงประโยคเดียวในมาตราเดียว

การนำเสนอเนื้อหาเป็นประโยคหลายประโยคเรียงต่อเนื่องกันในมาตราเดียว เช่น

ตัวอย่าง

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๖)

ตัวอย่าง

บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
 บุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไป
 เลือกตั้งได้ย่อมเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ
 การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งและการอำนวยความสะดวกในการ
 ไปเลือกตั้ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๖๘)

ตัวอย่างทั้งสองนี้มีการนำเสนอเนื้อหาเป็นประโยชน์หลายประโยชน์เรียงต่อกัน

การนำเสนอเนื้อหาเป็นประโยชน์หลายประโยชน์เรียงต่อกันบางข้อมูลส่งผลให้ประโยชน์ที่ปรากฏมีลักษณะที่เรียกว่าเป็นประโยชน์ขนานความได้ ดังเช่น

ตัวอย่าง

การเลือกและแต่งตั้งองคมนตรีหรือการให้องคมนตรีพ้นจากตำแหน่ง
 ให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัย

ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้ง
 ประธานองคมนตรีหรือให้ประธานองคมนตรีพ้นจากตำแหน่ง

ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้ง
 องคมนตรีอื่นหรือให้องคมนตรีอื่นพ้นจากตำแหน่ง

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๑๓)

ตัวอย่าง

บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้
 เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ
 หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๒๘)

ตัวอย่างเหล่านี้มีการนำเสนอเนื้อหาเป็นประโยชน์หลายประโยชน์เรียงต่อกัน ซึ่งทำให้บาง
 ข้อมูลมีลักษณะที่เรียกว่าเป็นประโยชน์ขนานความได้

นอกจากกรณีการนำเสนอประโยชน์ดังกล่าวมา ยังมีการนำเสนอเนื้อหาโดยการเขียน

เรียงลำดับเนื้อหาเป็นหัวข้อและเรียงลำดับเลข ดังนี้

๕.๓.๒ การนำเสนอเนื้อหาโดยเขียนเรียงลำดับเนื้อหาเป็นหัวข้อและเรียงลำดับเลข

การนำเสนอเนื้อหาโดยเขียนเรียงลำดับเนื้อหาเป็นหัวข้อและเรียงลำดับเลขเป็นวิธีหนึ่งที่ปรากฏไม่น้อยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ลักษณะที่เรียงลำดับเป็นข้อ ๆ มีตัวอย่างดังนี้

เนื้อหาที่เรียงลำดับเป็นหัวข้อและเรียงลำดับเลขมีลักษณะเป็นประโยค ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่าง

บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

- (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง
- (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- (๔) มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา ๑๐๗ (๕)

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๑๒๕)

ลักษณะเนื้อหาที่เรียงลำดับเป็นหัวข้อ และเรียงลำดับเลข อาจมีการใช้คำซ้ำกันเมื่อเริ่มข้อใหม่ ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่าง

บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

- (๑) เป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง
- (๒) เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วยังไม่เกินหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

(๓) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ในอายุของวุฒิสภาคราวก่อนการสมัครรับเลือกตั้ง...

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๑๒๖)

ตัวอย่าง

ในวาระเริ่มแรก มิให้นำบทบัญญัติดังต่อไปนี้ มาใช้บังคับกับกรณีต่าง ๆ ภายได้เงื่อนไขดังต่อไปนี้

(๑) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๕ วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับกับกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ หรือที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ แต่เมื่อมีการตรากฎหมายในเรื่องดังกล่าวขึ้นใหม่ หรือมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าว การดำเนินการนั้นต้องเป็นไปตามมาตรา ๒๕ ทั้งนี้ ให้นำไปใช้บังคับกับกฎหมายหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายด้วย โดยอนุโลม

(๒) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๐ มาใช้บังคับ จนกว่าจะมีการตรากฎหมายอนุวัติการให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งต้องไม่เกินสามปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ กฎหมายที่จะตราขึ้นจะต้องไม่กระทบกระเทือนถึงการอนุญาต สัมปทาน หรือสัญญา ซึ่งมีผลสมบูรณ์อยู่ในขณะที่กฎหมายดังกล่าวมีผลใช้บังคับ จนกว่าการอนุญาต สัมปทาน หรือสัญญานั้น จะสิ้นสุด

(๓) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๓ วรรคหนึ่ง มาใช้บังคับ จนกว่าจะได้ดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

(๔) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๗๐ และมาตรา ๒๐๕ มาใช้บังคับ จนกว่าจะมีการตรากฎหมายอนุวัติการให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งต้องไม่เกินสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

(๕) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๓๖ และมาตรา ๒๔๕ วรรคสามและวรรคห้า มาใช้บังคับกับการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม และมิให้นำมาตรา ๒๗๓ วรรคสอง มาใช้บังคับกับคณะกรรมการตุลาการตามมาตรา ๓๑๘ แต่ทั้งนี้ จะต้องดำเนินการเพื่อให้การเป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งต้องไม่เกินห้าปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

(๖) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๓๗ มาใช้บังคับ จนกว่าจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อให้การเป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

(๗) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๘๕ วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับกับสมาชิกหรือผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นสมาชิกหรือ

ผู้บริหาร โดยตำแหน่ง และดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าจะครบวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว

(๘) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๘๘ วรรคสอง มาใช้บังคับกับองค์ประกอบคณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่น จนกว่าจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือตรากฎหมายขึ้นใหม่เพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตามบทบัญญัตินี้ ซึ่งต้องไม่เกินสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๓๓๕)

ตัวอย่างข้างต้นนี้มีคำซ้ำในแต่ละข้อว่าเป็น และ มิให้นำบทบัญญัติมาตรา...มาใช้บังคับซ้ำ เมื่อเริ่มข้อหัวใหม่

เนื้อหาที่เรียงลำดับเป็นหัวข้อและเรียงลำดับเลข อาจมีลักษณะเป็นคำ นามวลี เช่น ตัวอย่าง

ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง

(๑) นายกรัฐมนตรี

(๒) รัฐมนตรี

(๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๔) สมาชิกวุฒิสภา

(๕) ข้าราชการการเมืองอื่น

(๖) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕๑)

ตัวอย่าง

ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน หมายความว่าร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ต่อไปนี้

(๑) การตั้งขึ้น ยกเลิก ลด เปลี่ยนแปลง แก้ไข ผ่อน หรือวางระเบียบการบังคับอันเกี่ยวกับภาษีหรืออากร

(๒) การจัดสรร รับ รักษา หรือจ่ายเงินแผ่นดิน หรือการโอนงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน

(๓) การกู้เงิน การค้ำประกัน หรือการใช้จ่ายเงินกู้

(๔) เงินตรา

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๑๖๕)

ตัวอย่าง

นอกจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(๑) การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

(๒) ความร่วมมือที่ศาล พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐต้องให้แก่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

(๓) คุณสมบัติและหลักเกณฑ์การแต่งตั้งเลขานุการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

(๔) อำนาจหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๓๓๐)

ตัวอย่างเหล่านี้เป็นกลวิธีการเขียนเพื่อนำเสนอเนื้อหาที่เรียงลำดับเป็นหัวข้อและเรียงลำดับเลข มีลักษณะเป็นคำ หรือนามวลี และบางข้อมูลเป็นนามวลีแปลงทั้งหมดดังตัวอย่าง

นอกจากนี้ยังพบว่าเนื้อหาที่เรียงลำดับเป็นหัวข้อและเรียงลำดับเลข อาจมีลักษณะเป็นเพียงส่วนของประโยค มีตัวอย่างดังนี้

ตัวอย่าง

สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อ

(๑) ถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือมีการยุบสภา

ผู้แทนราษฎร

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๐๗

(๕) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๕ (๑) (๒) (๓) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙)

(๑๐) (๑๑) (๑๒) (๑๓) หรือ (๑๔)

(๖) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๑๐ หรือมาตรา ๑๑๑

(๗) ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี

(๘) ลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก หรือพรรคการเมืองที่ตน

เป็นสมาชิกมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุมร่วมของ

คณะกรรมการบริหารของพรรคการเมืองและ...

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๘)

ตัวอย่างนี้เป็นการนำเสนอเนื้อหาที่เรียงลำดับเป็นหัวข้อและเรียงลำดับเลข มีลักษณะเป็นเพียงส่วนของประโยค กล่าวคือส่วนที่เรียงลำดับเป็นหัวข้อเป็นส่วนที่ตามหลังคำเชื่อม เมื่อ ซึ่งทำหน้าที่ขยายหน่วยกริยาของประโยค

ลักษณะการนำเสนอเนื้อหาที่เรียงลำดับเป็นหัวข้อและเรียงลำดับเลขที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีที่ปรากฏให้เห็นถึงลักษณะการเขียนที่มีความไม่สม่ำเสมอในหลายประเด็น และบางกรณีมีปัญหาด้านการสื่อความอีกด้วย ลักษณะที่มีความไม่ชัดเจนเกิดขึ้นดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้ง

(๑) มีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ ต้อง

ได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันที่ ๑ มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง และ

(๓) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง...

(รธน ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๕)

ตัวอย่างนี้มีความไม่ชัดเจนเกิดขึ้น กล่าวคือ ตัวอย่างนี้ใช้การนำเสนอเนื้อหาที่เป็นหัวข้อ และเรียงลำดับเลข แต่ไม่มีคำเชื่อมที่บ่งบอกอย่างชัดเจนว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติครบทุกประการ หรือมีเพียงคุณสมบัติเพียงบางประการจึงจะเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งหมายถึงมีการละ คำเชื่อม และ หรือ คำเชื่อม หรือ ไป ระหว่างหัวข้อที่เรียงลำดับกัน ลักษณะเช่นนี้อาจส่งผลให้เกิดปัญหาในการตีความ

ตัวอย่าง

บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือ

(๑) ดิถยาเสพตติให้โทษ

(๒) เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากคดี

(๓) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน

ราษฎรตามมาตรา ๑๐๖ (๑) (๒) หรือ (๔)

(๔) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล

(๕) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไปโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

(๖) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

(๗) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

(๘) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการการเมือง

(๙) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น...

(รธน ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๕)

ตัวอย่างดังกล่าวนี้หากผู้อ่านรัฐธรรมนูญตีความว่าคุณสมบัติในแต่ละหัวข้อ เชื่อมความหมายกันด้วยคำเชื่อมว่า และ นั้นหมายถึงว่า ผู้ที่เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติครบทุกหัวข้อจึงจะเป็นบุคคลต้องห้าม โดยความเป็นจริงตัวอย่างในมาตรา ๑๐๕ หรือตัวอย่างหลังนี้ควรปรากฏคำเชื่อมว่า หรือ นั้นหมายความว่าผู้ที่เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เพียงแต่มีคุณสมบัติในหัวข้อใดก็เป็นบุคคลต้องห้ามแล้ว ลักษณะกลวิธีการเขียนที่ไม่ระบุให้ชัดเจนเช่นนี้ก่อให้เกิดปัญหาในการตีความ

การศึกษาเรื่องสำนวนภาษาที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๔๐ ที่กล่าวมามีประเด็นที่ศึกษาและกล่าวถึง ได้แก่ การใช้คำ ได้แก่ การใช้คำราชาศัพท์ การสร้างประโยค การใช้สำนวน การใช้ภาษาเพื่อการเน้นย้ำความ การใช้ภาษาเพื่อเสนอข้อเท็จจริง การใช้ภาษาเพื่อแสดงการสั่ง การใช้ภาษาเพื่อนำเสนอเนื้อความ ที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐